

Стан і формування наукової сфери. Комітетські слухання.

Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України організував і 13 березня 2013 року провів слухання на тему « Про стан та законодавче забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності». На це зібрання були запрошені представники Національної і галузевих академій наук, громадських організацій, наукових товариств, центральних органів виконавчої влади. Проте необхідно зазначити, що останні, у т.ч. і Міністерство фінансів, не скористались запрошенням, очевидно розуміючи очікувані наслідки цього заходу і висновки.

Відкриваючи слухання, голова Комітету Лілія Гриневич у своєму виступі наголосила, що сьогодні Україна ще утримує статус наукової держави, але якщо кардинально не буде переглянуто підходи до фінансування науки, то вона за 5-10 років цей статус втратить безповоротно.

Учасники зібрання заслухали дві доповіді, з якими виступили голова Держінформнауки України акад. В.П.Семиноженко і віцепрезидент НАН України акад. А.Г.Загородній.

У обговоренні порушених проблем досить широко була представлена наша Академія. Це, зокрема, академіки НАН України В.П.Кухар, О.О.Кришталь, Ю.І.Кундієв, Л.М.Литвиненко, М.В.Новіков, Я.С.Яцків та ін.

Соціальним аспектам діяльності наукових працівників був присвячений виступ голови Профспілки працівників НАН України А.І.Широкова.

Підводячи підсумки обговорення, Лілія Гриневич запевнила, що всі пропозиції і зауваження, висловлені під час слухань, дадуть змогу Комітету підготувати рекомендації парламенту, уряду, центральним органам виконавчої влади та стануть основою відповідних законодавчих актів.

Виступ голови профспілки працівників Національної академії наук України на комітетських слуханнях 13 березня 2013 року

Шановна Ліліє Михайлівно! Шановні колеги!

Почну свій виступ з констатації очевидних фактів: наш базовий Закон в основних моментах не діє, а головний суб'єкт наукової і науково-технічної діяльності – вчені і науковці так званих «покращення» або «добробуту» не відчують.

Пустою декларацією є ст.23 Закону, яка передбачає, що оплата праці наукового працівника повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для ефективної самостійної творчої діяльності, підвищення престижу професії наукового працівника, стимулювання залучення талановитої молоді в науку та підвищення кваліфікації наукових працівників.

Перетворилася на фантом гарантія держави щодо встановлення ставок (окладів) науковим працівникам (як і нашим колегам – викладачам ВНЗ III – IV рівнів акредитації) не нижче подвійної заробітної плати у промисловості.

Для порівняння: оклад старшого наукового співробітника, а це найбільш чисельна категорія наукових працівників – 3422 грн., а середня заробітна плата по промисловості – 3500 грн.

Навіть у дійсно кризовому 2009 р. це співвідношення було кращим ніж сьогодні.

Працівники наукових установ НАН України протягом останніх років на власному досвіді відчували всі негативи з оплатою праці. Я можу стверджувати, що у цьому відношенні Академія перебувала у гіршому становищі порівняно з іншими бюджетниками.

Про що йде мова? У зв'язку з переглядом ставки першого тарифного розряду підвищувались посадові оклади і, відповідно, зростала заробітна плата працівників бюджетної сфери. У 2011 р. це збільшення становило 11,7%, а у наукових установах НАН України лише 2,4%.

У 2012 р. ці показники відповідно становили: 25,5% і 16,8 %.

Який вихід з цієї ситуації? І Академія, і профспілка вважають неприйнятним скорочення працівників, враховуючи ті кадрові втрати, які понесла вітчизняна наука після 1991 р. Тому досить часто під час чергового підвищення посадових окладів доводилось відповідно зменшувати доплати і надбавки навіть обов'язкового характеру. Коли і цього виявлялось недостатньо, багато академічних інститутів змушені були вдаватись до, здавалось, давно подоланої ганебної практики відпусток без збереження заробітної плати або запровадження режиму неповного робочого часу.

Істотно на краще ситуація не змінилась і у поточному році. А хіба може бути інакше, коли видатки НАН України за рахунок загального фонду у Державному бюджеті 2013 року враховують її мінімальні потреби у обсязі лише 68,3%. До того ж левову частку видатків Академії – 82,8% становить фонд оплати праці з нарахуваннями. За підрахунками ФЕВ НАН України дефіцит коштів фонду оплати праці на 2013 р. становить 156,2 млн.грн. і це без врахування очікуваного мізерного підвищення окладів бюджетників, на яке поки що так і не спромігся Кабінет Міністрів. Дійсно, а чого поспішати? Одні вибори закінчились, а до інших ще є час на перепочинок.

НАН України вже направила свої пропозиції Міністерству фінансів щодо збільшення обсягу фінансування НАН України по загальному фонду під час внесення змін до Державного бюджету 2013 р. за підсумками першого кварталу у сумі 304,2 млн. грн., у т.ч. зазначені видатки на оплату праці. Профспілка готова до масштабних акцій протесту у разі ігнорування цих обґрунтованих пропозицій Академії, порушення соціальних прав трудового колективу НАН України.

Як і завжди сподіваємось на всебічну підтримку з боку Комітету з питань науки і освіти.

Ще влітку минулого року наша профспілка направила звернення Президенту України, у якому серед інших була і пропозиція передбачати, починаючи з Державного бюджету 2013 року, щорічне збільшення видатків на науку на 0,2 відсотка ВВП. А далі все як у тому анекдоті, коли на звернення до начальника ЖЕКу відповідає сантехнік. За дорученням Кабміну відповідь надійшла

від Міністерства фінансів. Цитую: «Щодо збільшення видатків на науку на 0,2 відсотка ВВП, то реалізація вказаної пропозиції призведе до необхідності вишукування тільки в 2013 році додаткових фінансових ресурсів в обсязі понад 3,5 млрд. гривень». Як бачимо, на науку гроші відсутні. І це в той час, коли «дерібаняться» мільярди гривень під час підготовки і проведення Євро-2012, коли у минулому році Верховна Рада списала 23 млрд. грн. заборгованості з підприємств енергетичної галузі, що вже перебувають у власності олігархічних кланів, або готуються до приватизації. Не кажучи вже про такі оборудки за рахунок держбюджету, як «вишки Ю. Бойка».

Шановні колеги! У проекті рекомендацій сьогоднішніх слухань пропонуються заходи, реалізація яких безумовно матиме позитивний вплив на забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності.

Проте ми повинні усвідомлювати, що одному нашому Комітету з питань науки і освіти не подолати проблеми і негаразди, які існують у науковій сфері. Ми всі разом – наукові і громадські організації, наукова спільнота маємо своєю активною позицією і повсякденними зусиллями сприяти зрушенням на краще.

Дякую за увагу!

*Голова Профспілки
працівників НАН України*

А.І.Широков

Рекомендації
слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і
освіти на тему: «Про стан та законодавче забезпечення
фінансування наукової і науково-технічної діяльності»
(13 березня 2013 року)

Учасники слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему: «Про стан та законодавче забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності» зазначають, що стан фінансування наукової та науково-технічної діяльності не відповідає нормам чинного законодавства. Вкрай обмежене фінансування та існуючі несприятливі податкові умови призвели до падіння престижу наукової праці, швидкого старіння та руйнації матеріально-технічної бази науки, різкого падіння чисельності наукових кадрів, відтоку перспективних вчених за кордон та руйнуванню наукових шкіл.

Учасники слухань вважають, що вітчизняна науково-технічна сфера держави доведена до стану, який загрожує національній безпеці України.

Фінансування наукової та науково-технічної сфери визначається нормами Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Згідно статті 34 Закону «фінансове забезпечення наукової і науково-технічної діяльності здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, власних або залучених коштів підприємств, установ та організацій, коштів вітчизняних та іноземних замовників робіт, грантів, інших джерел, не заборонених законом».

Одним із основних важелів здійснення державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування. Законом визначено, що Держава забезпечує бюджетне (базове та програмно-цільове) фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України, проте жодного разу за всю історію незалежної України ця норма не виконувалася.

Згідно до Закону базове фінансування надається для забезпечення фундаментальних наукових досліджень, підготовки наукових кадрів, розвитку інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності та збереження наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Програмно-цільове фінансування здійснюється на конкурсній основі для реалізації науково-технічних програм і окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію кожного з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, щорічно визначаються законом про Державний бюджет України.

Для підтримки фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук створюється Державний фонд фундаментальних досліджень. Державним бюджетом України кошти для Фонду визначаються окремим рядком. Постановою Верховної Ради України зазначено, що щорічно з державного бюджету у Державний фонд фундаментальних досліджень спрямовуються кошти у розмірі 0,1 % ВВП.

Така система державної фінансової підтримки науково-технічної діяльності мала б забезпечити необхідні умови розвитку та збереження економічної функції науки.

У зверненні Президента України до Верховної Ради України у 2011 році впевнено зазначається, що «Модернізація країни можлива лише за умови розбудови сучасної єдиної науково-освітньої й інноваційної системи та забезпечення її випереджального розвитку. Безперечно, державні видатки на наукову сферу мають не тільки досягати закріпленого законодавчо мінімально прийнятного рівня в 1,7 % від ВВП, а й перевищувати цей показник».

Справді, глобальні витрати на науку за останні 10 років зростають щорічно в 1-2 рази вищими темпами, ніж зростання світової економіки. Середньосвітовий показник наукоємності ВВП становить 1,9%, а у передових країнах він досягає 5%. Найбільш розвинені країни світу подолали поріг витрат на наукові дослідження у 3% ВВП.

Однак відсутність системи стратегічного планування, стратегії інноваційного розвитку України, науково-обґрунтованого прогнозу соціально-економічного розвитку України на п'ятирічний період та відповідної програми, як передбачено Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», не дозволяють Уряду України спрямувати свої дії у визначеному напрямі на досягнення

поставленої вимогами світової економіки та окресленої зверненням Президента України мети.

Україна, на відміну від усього світу, цілеспрямовано зменшує наукоємність свого ВВП, яка у 2012 році впала далеко нижче за критичний рівень (0,9% ВВП) і становить 0,73%. Видатки державного бюджету на науково-технічну сферу за останні три роки постійно скорочуються і у 2012 році становили 0,29% ВВП, тоді як в найбільш кризовий 2009 рік цей показник дорівнював 0,45% ВВП.

Нещодавно прийнята Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки, на жаль, спрямована в основному на розвиток технологій другого та третього укладів, тоді як світова економіка розвиває високі технології п'ятого, шостого укладів. Не зважаючи на наявність у програмі розділу «Розвиток високотехнологічних перспективних секторів» і констатацію факту «втрати значної частини вітчизняного науково-технічного потенціалу», програма не передбачає конструктивних заходів щодо включення вітчизняної науки у вирішення поставлених цілей.

Українська наука ще здатна запропонувати національній економіці свої ефективні розробки, однак сьгоднішні менеджери цієї економіки не можуть або не хочуть скористатися цими можливостями. Яскравим прикладом є закупівля високошвидкісних корейських поїздів «Hyundai» при наявності своїх, розроблених в Кременчуці, монтаж потужних СЕС у Криму австрійськими фахівцями з китайських батарей при наявності значного власного потенціалу в галузі фотовольтаїки тощо. Сьогодні, закупаючи за спеціальною програмою на понад 1 мільярд гривень імпортних препаратів збереження зерна, України має власний, розроблений в Інституті біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, який за своїми показниками не поступається найкращим закордонним. Цей перелік можна продовжити.

На жаль, реформи нашої економіки, які слабо націлені на структурні зміни в бік нарощування наукоємних високотехнологічних галузей, жодним чином не впливають на зростання з її боку попиту на наукові результати. А це значною мірою визначає жалюгідний фінансовий стан науки, її переорієнтацію на виконання зарубіжних замовлень.

В механізмі фінансування науково-технічної сфери практично втратили своє значення затверджені Верховною Радою України

пріоритетні напрями розвитку науки і техніки. Припинилося проведення конкурсів на виконання відповідних державних науково-технічних програм, а нові державні науково-технічні програми взагалі перестали формуватися. Слід зазначити, що ефективність реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, насамперед, залежить від досконалості організаційних та фінансових механізмів їх забезпечення, важливою складовою яких є державне замовлення на науково-технічну продукцію.

Особливо руйнівними стали наслідки безвідповідального ставлення держави до галузевої науки. Ця сфера вітчизняної науки на сьогодні зазнала найбільших втрат. В Державному реєстрі наукових установ, яким надається підтримка держави, залишилось тільки 20 галузевих інститутів з 210. Це сталося внаслідок відсутності замовлення на наукову продукцію, скорочення обсягів робіт з основної діяльності та зростання задля виживання обсягів робіт, не притаманних науковій сфері. Тяжким тягарем на галузеві НДІ лягла сплата за рахунок власних коштів пенсій науковим працівникам.

Набуло кризових масштабів скорочення чисельності дослідників. За кількістю науковців на тисячу зайнятого населення Україна опустилася до найнижчого в Європі рівня – 3,3 чол. (в Польщі – 6,4; Чехії – 8,8; Німеччині – 11,5; по країнах ЄС-27 – 9,2), що суперечить як світовим тенденціям, так і потребам науково-кадрового забезпечення модернізації економіки України на інноваційній основі.

В багатьох інститутах відбувається масове переведення співробітників на скорочений робочий день, не виплачуються надбавки за вчене звання та науковий ступінь. Рішення Уряду про збільшення заробітної плати фактично обернулося її зменшенням і втратою мінімальних можливостей для придбання нового обладнання та приладів, без чого неможливо підтримувати належний рівень досліджень. Ліквідовано програму забезпечення унікальним імпортом обладнанням.

Увійшло в практику проведення наукових досліджень, публікацій наукових статей в журналах, оплата опонентів і самого захисту за кошти здобувачів дисертаційних робіт, що негативно позначилось на рівні дисертаційних робіт. Більше того, в окремих випадках контролюючі органи, зокрема підрозділи Державної фінансової інспекції, при проведенні перевірок фінансово-

господарської діяльності наукових установ трактують надання установами на безоплатній основі послуг з прийому вступних іспитів до аспірантури, кандидатських іспитів, захистів дисертацій та інших послуг з підготовки наукових кадрів як недоотримання установами коштів і в актах перевірок записують це як порушення фінансової дисципліни з вимогою здійснювати ці послуги на платній основі.

Такий стан вітчизняного науково-технічного потенціалу значною мірою обумовлений надмірним адмініструванням з боку Міністерства фінансів України та відсутністю ефективної системи державного управління наукою, яка б відповідально відстоювала вимоги часу щодо розвитку вітчизняної науки, забезпечувала її взаємодію з виробництвом, проводила необхідну координацію наукових досліджень і розробок.

Міністерством фінансів України у державному бюджеті України постійно змінюються назви або поєднуються бюджетні програми, що породжує плутанину та негативно впливає на цільове використання коштів.

Для України лишаються характерними низький рівень використання винаходів, корисних моделей при здійсненні діяльності підприємств та організацій, а також незначна кількість підприємств, що здійснюють винахідницьку діяльність. Вказане пов'язано з відсутністю в Україні прийнятої у країнах світу системи заходів щодо залучення об'єктів права інтелектуальної власності у господарський обіг, зокрема: відсутністю податкових, кредитних стимулів щодо підтримки інноваційної діяльності, в тому числі діяльності з використання об'єктів права інтелектуальної власності; відсутністю програм фінансування трансферу технологій з наукових установ та вищих навчальних закладів до промисловості та часткового фінансування спільно з підприємствами проведення дослідно-конструкторських та конструкторсько-технологічних робіт; відсутністю механізмів підтримки венчурної діяльності для використання результатів наукових досліджень; збільшенням більш ніж у 30 разів зборів для підприємств за подання заявок та підтримання у силі охоронних документів на винаходи, корисні моделі; відсутністю програм підтримки патентування українських винаходів в іноземних країнах; складнощами з утворенням впроваджувальних підприємств науковими установами та вищими навчальними закладами тощо.

Розвиваючи погляд Міністерства фінансів України на науку як на основне джерело економії бюджетних коштів, контрольно-ревізійні органи висувають перед науковими установами зовсім неправомірні та не передбачені законами претензії. Однією з них, зокрема, є вимога, обов'язкового впровадження всіх результатів прикладних (а часто й фундаментальних!) досліджень у практику. В умовах відсутності прийнятих у світі фінансових та податкових важелів підтримки впровадження нововведень, зупинення фінансування та реалізації державної програми створення інноваційної інфраструктури, створення умов тиску та знищення технологічних парків бюджетним науковим установам ставлять у вину те, що не всі результати фундаментальних і прикладних досліджень знаходять своє практичне застосування.

Такий підхід до науки не просто помилковий, але є таким, що переконливо свідчить про неприпустиму некомпетентність людей, які намагаються впливати на політику держави щодо наукової сфери. Адже практичне використання результатів досліджень в економіці залежить не тільки від ініціативи вчених, воно визначається, перш за все, активним і платоспроможним попитом з боку виробництва і, як свідчить світовий досвід, вимагає зовсім інших масштабів та структури асигнувань.

Таким чином, в Україні склалася вкрай складна ситуація з еволюцією механізмів формування і реалізації державної науково-технологічної політики та практичної організації державної підтримки розвитку науки, яка не тільки заважає інноваційному розвитку вітчизняної економіки, але й суперечить цілям політики євроінтеграції України. Європейська практика не знає випадків стабілізації витрат, спрямованих на економію коштів. Європа здійснює щодо науки політику, яка передбачає випереджаюче зростання інвестицій в науку до 3% ВВП та створення в науково-технологічній сфері до 2020 року додатково 1 млн. робочих місць.

Реалізуючи прийняті Верховною Радою України засади зовнішньої і внутрішньої політики, прокладаючи курс до Європи та формуючи відповідні плани входження України до Європейського співтовариства, суспільство має розуміти, що така інтеграція стає об'єктивною реальністю лише за умов структурної перебудови економіки, активного розвитку інноваційних процесів, і, перш за все, наукової сфери як основного показника рівня розвитку

інноваційної системи, становлення середнього класу та розвитку демократії.

Виходячи із вищезазначеного та з огляду на критичний стан фінансування науки в Україні, учасники слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти рекомендують звернутися до:

Президента України з проханням доручити:

- Раді національної безпеки і оборони України провести засідання з питання стану та забезпечення розвитку науки як основної складової національної безпеки держави;

- Комітету з економічних реформ з залученням Національної академії наук України, галузевих національних академій наук, вчених вищих навчальних закладів та галузевої науки опрацювати питання щодо прискорення реалізації програми економічних реформ за рахунок інноваційного компоненту та активного використання можливостей вітчизняної науки;

- створити дорадчу Раду з питань науки та технологічної модернізації при Президентові України, що дозволить оптимізувати діючу систему управління наукової та науково-технічної сферою, сприяти —реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, активному залученню вітчизняного наукового потенціалу до реалізації програми економічних реформ та підвищення наукоємності економіки;

Верховної Ради України з пропозицією:

Враховуючи загрозливий стан, в якому знаходиться вітчизняна наука, провести у другому півріччі 2013 року за результатами цих слухань відповідні парламентські слухання.

Виходячи з того, що питання розвитку науки мають комплексний характер, залучити до проведення парламентських слухань комітети Верховної Ради України з питань: бюджету; економічної політики; інформатизації та інформаційних технологій; промислової та інвестиційної політики; податкової та митної політики.

Депутатських фракцій та комітетів Верховної Ради України:

- При формуванні законодавчої бази та підготовці законів України, розгляді проектів Бюджетного та Податкового кодексів України віддавати перевагу питанням, які передбачають структурну перебудову економіки у напрямку високотехнологічного виробництва, сприянню розвитку вітчизняного наукового та науково-технічного потенціалу, його впливу на розвиток інноваційної економіки, підвищенню якості життя, освідченості та культури громадян.

Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти:

1. Розглянути та внести до Верховної Ради України за поданням народних депутатів Комітету нову редакцію Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», в яких передбачити:

- поетапне збільшення фінансування наукових досліджень до показників Європейського Союзу;

- важелі залучення коштів реального сектору економіки для фінансування наукових досліджень;

- розвиток грантової системи, створення фондів, що надають гранти для фінансування наукових досліджень, у тому на основі дольового фінансування бюджетних коштів та коштів суб'єктів господарювання;

- податкові, кредитні, фінансові стимули використання результатів наукових досліджень, в тому числі проведення конструкторсько-технологічних, дослідно-конструкторських робіт, передачі результатів досліджень до промисловості за рахунок дольового фінансування підприємствами та коштів державного бюджету;

- запровадження відповідно до досвіду країн Європейського Союзу та СНД довгострокового планування діяльності у науково-технічній сфері через прийняття Верховною Радою України Стратегій наукового, науково-технічного та інноваційного розвитку та Кабінетом Міністрів України планів розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності на кілька років.

Кабінету Міністрів України:

1. Враховуючи надзвичайно критичний стан вітчизняної науки провести до 1 червня 2013 року спеціальне засідання Уряду України, на якому розглянути комплекс питань, пов'язаних з розвитком науки та участі науки в реалізації інноваційного розвитку економіки та формуванні інформаційного суспільства знань.

Доручити Державному агентству України з питань науки, інновацій та інформатизації з залученням Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти доопрацювати схвалену Верховною Радою України на парламентських слуханнях у 2009 році Стратегію інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів з урахуванням положень і основних цілей та стандартів для країн ЄС, прийнятих в Стратегії «Європа–2020», та внести її до Верховної Ради України для законодавчого затвердження.

Забезпечити відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» розробку Прогнозу економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період (п'ять років) на інноваційній основі.

2. Підготувати пропозиції щодо поетапного, протягом семи років, починаючи з 2014 року, виконання положень Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо фінансування науки на рівні 1,7% ВВП та внести до 1 червня 2013 року відповідні пропозиції до Верховної Ради України.

При цьому передбачити щорічне нарощування видатків на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

3. Доручити Державному агентству з питань науки, інновацій та інформатизації України до 1 червня 2013 року підготувати концепції реалізації пріоритетних напрямів, провести оцінку фінансових, кадрових, матеріально-технічних ресурсів, які мають бути залучені для їх реалізації, забезпечити формування науково-

технічних програм та державного замовлення з метою їх подальшої реалізації.

Згідно статті 5 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» подавати Міністерству фінансів України пропозиції для включення до проекту Державного бюджету України обсягів коштів, що спрямовуються на реалізацію кожного з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

4. Згідно законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» та з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних розробок для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, сталого розвитку та національної безпеки держави розробити відповідну концепцію та затвердити у 2013 році державну цільову програму прогнозування науково-технічного та інноваційного розвитку України.

Доручити МОН разом з Держінформнауки та Міністерством фінансів України при формуванні проекту Державного бюджету України на 2014 рік та наступні роки передбачати цільові видатки на форсайтні дослідження науково-технологічного розвитку.

5. З метою розвитку грантової системи фінансування та згідно статті 35 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» здійснювати видатки Державному фонду фундаментальних досліджень окремим рядком у Державному бюджеті України.

Протягом п'яти років довести обсяги видатків Державному фонду фундаментальних досліджень з Державного бюджету України до рівня 0,1 % ВВП.

6. Підготувати пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» в частині виділення додаткових коштів:

1) Національній академії наук України у сумі 304,2 млн. грн.

- КПКВК 6541030 – 295,2 млн. грн., у тому числі: 164,2 млн. грн. на виплату заробітної плати, 125,0 млн. грн. для

придбання та ремонт обладнання і наукових приладів, 6,0 млн. грн. підготовка та випуск видавничої продукції;

- КПКВК 6541140 – 5,9 млн. грн. для забезпечення діяльності інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України;

- КПКВК 6541020 – 3,1 млн. грн. для забезпечення виплат заробітної плати працівникам згідно з чинним законодавством;

2) Національній академії аграрних наук України у сумі 54191,2 тис.грн. за бюджетними програмами:

Зокрема, на виконання державних наукових програм:

- КПКВК 6591020 - 1143,6 тис. грн. для забезпечення виплат заробітної плати працівникам згідно з чинним законодавством

- КПКВК 6591060 – 53047,6 тис. грн. для виплати заробітної плати, придбання та ремонт обладнання і наукових приладів, випуск видавничої продукції;

3) Державному агентству України з питань науки, інновацій та інформатизації на реалізацію державних науково-технічних програм з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки у сумі 500 млн. гривень.

Відновити практику проведення конкурсів на формування державних науково-технічних програм з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, протягом першої половини 2013 року організувати такі конкурси і розпочати реалізацію програм другого півріччя 2013 року.

7. Доручити Міністерству фінансів України до 1 червня 2013 року:

1) внести законодавчі пропозиції щодо:

- запровадження, починаючи з 2014 (2013) року, в структурі обласних бюджетів обов'язкової статті видатків на сприяння науково-технічному та інноваційному розвитку регіонів;

- надання права науковим організаціям та університетам розпоряджатися коштами, які вони заробляють за виконання науково-технічних та інших господарських робіт безпосередньо через банківські рахунки, звільнивши їх від лімітування розподілу по статтях;

- формування та назв відповідно до законів України бюджетних програм у державному бюджеті України, призупинити практику їх об'єднання та змін.

2) внести зміни до методики проведення перевірок фінансово-господарської діяльності наукових установ, які б забезпечували припинення претензій щодо недоотримання коштів установами за рахунок прийому кандидатських іспитів, захисту дисертацій тощо, змінили б хибну практику оцінювання ефективності наукових результатів (у тому числі фундаментальних) насамперед за рівнем «впровадження», сприяли б інтеграції академічної й університетської науки через заохочення роботи за сумісництвом.

8. Доручити Міністерству доходів і зборів України опрацювати питання та внести до 1 червня 2013 року пропозиції щодо:

- сплати обов'язкових податків і страхових зборів за фактом надходження коштів замовника за виконані науково-технічні роботи, а не після підписання актів приймання-здавання науково-технічної продукції (наукові установи та ВНЗ не мають вільних коштів для сплати зазначених обов'язкових платежів у терміни, визначені чинним законодавством);

- звільнення від оподаткування частини прибутку підприємств, незалежно від форми їх власності, які спрямовуються на фінансування наукових досліджень в університетах і наукових організаціях (що сприятиме зацікавленості таких підприємств у фінансуванні і впровадженні українських інноваційних розробок);

- звільнення від сплати ввізного мита та інших обов'язкових платежів на наукове приладдя, обладнання, запасні частини та витратні матеріали до них, реактиви, зразки, матеріали для дослідів, науково-технічну та навчальну літературу, видання, які надсилаються в рамках міжнародного обміну до вищих навчальних закладів і наукових установ, зокрема наукових бібліотек, що ввозяться/надходять в Україну для забезпечення їх науково-технічної діяльності (у паперовому та електронному вигляді);

- запровадження податкових пільг та спрощеної процедури при закупівлі та/або отримання на безоплатній і безповоротній основі матеріальних та нематеріальних цінностей, обладнання тощо, в Україні та закордоном, для реалізації наукової і науково-технічної діяльності вищими навчальними закладами та науковими

установами, зокрема в межах міжнародної технічної допомоги, міжнародних грантів і програм.

9. З метою запровадження податкових стимулів залучення підприємств до фінансування науково-технічної діяльності доручити Міністерству фінансів України разом з Міністерством доходів і зборів України з залученням МОН України, Державного агентства України з питань науки, інновацій та інформатизації та НАН України опрацювати такі пропозиції щодо внесення зміни до Податкового кодексу України:

- «доповнити статтю 153 Податкового кодексу України наступними підпунктами:

«153.16. Підприємства, що здійснюють фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що проводяться науковими установами та вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, а також, що проводяться безпосередньо самими підприємствами, мають право включати зазначені витрати у склад витрат звітного (податкового) періоду, в якому завершені такі роботи (окремі етапи робіт) у розмірі фактичних витрат з застосуванням коефіцієнту 1,5.

Застосування коефіцієнту 1,5 здійснюється під час державної реєстрації вказаних робіт у встановленому законодавством порядку.

153.17. Податок на прибуток малих та середніх підприємств від реалізації нової продукції відповідно до пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності встановлюється у розмірі 50 відсотків від ставки податку на прибуток підприємств на строк двох років після року освоєння її виробництва.

Податок на прибуток новостворених малих та середніх підприємств від реалізації нової продукції відповідно до пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності встановлюється у розмірі нульової ставки податку протягом двох років наступних за роком створення підприємства та у розмірі 50 відсотків протягом наступних трьох років.

Визнання продукції новою здійснюється уповноваженим органом у сфері наукової та науково-технічної діяльності у встановленому порядку.

153.18. Податок на прибуток підприємств (конструкторсько-технологічні організації, дослідні заводи і виробництва), що

входять до науково-технічного комплексу, створеного на базі науково-дослідного інституту, від реалізації дослідних партій продукції та проведення дослідно-конструкторських та конструкторсько-технологічних робіт встановлюється у розмірі 50 відсотків від ставки податку для підприємств.

Прибуток, одержаний підприємствами та організаціями зазначеними у частині другій цього пункту від реалізації дослідних партій нової продукції не підлягає оподаткуванню протягом 2 років після освоєння їх виробництва.»;

- доповнити статтю 197 Податкового кодексу України новим підпунктом такого змісту:

«197.16.3. Звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів для них, реактивів, зразків для забезпечення власної наукової та науково-технічної діяльності наукових установ та вищих навчальних закладів та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні».

Внести до 1 червня 2013 року пропозиції до Верховної Ради України.

10. Доручити Міністерству економічного розвитку та торгівлі України опрацювати і подати до Верховної Ради України пропозиції щодо доповнення частини 3 статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» абзацами такого змісту:

1) послуги на виконання наукових досліджень і науково-технічних розробок установами та вищими навчальними закладами, що належать до сфери управління головного розпорядника бюджетних коштів і фінансове забезпечення яких здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідні цілі;

2) товари, роботи і послуги, необхідні для випуску наукової видавничої продукції установ вищих навчальних закладів, Національної академії наук та національних галузевих академій наук України;

3) товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється вищими навчальними закладами, Національною академією наук, національними галузевими академіями наук України для виконання державного замовлення;

4) книги, періодичні видання та інші документи на паперових та електронних носіях інформації для поповнення бібліотечних фондів, а також доступ до електронних баз наукової інформації.

11. Надати доручення Міністерству освіти і науки України разом з Національною академією наук України підготувати і внести до Верховної Ради України пропозиції щодо:

посилення координації науково-дослідних робіт з метою запобігання дублювання наукової тематики та нераціонального використання бюджетних коштів;

вирішення питання щодо сплати обов'язкових податків і страхових зборів за фактом надходження коштів замовника за виконані науково-технічні роботи, а не після підписання актів приймання-здавання науково-технічної продукції, враховуючи те, що ВНЗ не має вільних коштів для сплати зазначених обов'язкових платежів у терміни, визначені чинним законодавством.

12. Надати доручення Міністерству освіти і науки України разом з Національною академією наук України підготувати і внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині запровадження спрощеного механізму утворення господарських товариств науковими установами та вищими навчальними закладами з метою використання об'єктів права інтелектуальної власності.

13. Надати доручення Міністерству освіти і науки України:

1) забезпечити вищим навчальним закладам і науковим установам доступ до електронних ресурсів комерційних наукометричних баз Scopus, Web of Science і наукової періодики провідних світових видавництв Elsevier, Springer та ін.;

2) забезпечити стабільним базовим фінансуванням провідні наукові школи університетів, здійснити заходи щодо уніфікації тарифних сіток для всіх категорій науковців, котрі працюють в інститутах НАН України та університетах IV рівня акредитації;

3) запровадити систему малих грантів для підтримання публікацій українських науковців у найрейтинговіших наукових виданнях світу.

Це надасть можливість відновити науковий потенціал ВНЗ, інтегрувати фундаментальні дослідження і прикладні розробки на здійснення інноваційних проектів та залучити до їх реалізації молодих учених та фахівців;

4) посилити інтеграцію університетів України в міжнародне наукове співтовариство, забезпечити ширшу участь в міжнародних проектах з метою отримання конкурентоспроможних наукових результатів світового рівня, розширити перелік міждержавних програм спільних досліджень, забезпечити підтримку участі університетів у Європейських грантових програмах, у тому числі сплатою України відповідного фінансового внеску;

5) враховуючи зростаючі обсяги міжнародного наукового співробітництва між українськими та закордонними ВНЗ і науковими установами, збільшення кількості стажувань аспірантів і докторантів за кордоном як за підтримки МОН України, так і закордонних установ і міжнародних фондів, нормативно закріпити можливість подвійного керівництва і консультування кандидатськими і докторськими дисертаціями, де одним із керівників (консультантів) буде виступати представник закордонного ВНЗ або наукової установи;

б) з залученням Державного агентства України з питань науки, інновацій та інформатизації, НАН України та Національної академії правових наук України підготувати законодавчі пропозиції щодо підвищення статусу науково-технічної експертизи та відповідальності за її об'єктивну та комплексну підготовку, а також пропозиції щодо встановлення адміністративної та кримінальної відповідальності посадових осіб у разі нанесення економічної, фінансової та матеріальної шкоди через недотримання висновків такої експертизи.

14. З метою сприяння розвитку механізмів взаємодії вітчизняної науки з виробництвом, створення ринку інтелектуальної власності та розвитку сучасної інноваційної інфраструктури вжити термінових заходів щодо:

- підготовки нової редакції Закону України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій» з метою реалізації проектів з розроблення наукоємних технологій та впровадження таких технологій на підприємствах базових галузей промисловості за

пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, визначеними Законом України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»;

- підготовки нової редакції Закону України «Про спеціальний режим роботи технологічних парків», яка б забезпечила відновлення роботи провідних технопарків щодо виконання наукомістких інноваційних проектів у пріоритетних напрямках науково-технологічного розвитку;

- фінансування у повному обсязі та продовження терміну реалізації Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009-2013 роки (постанова КМ України від 14 травня 2008 р. № 447);

- підготовки плану заходів з реалізації Концепції розвитку національної інноваційної системи (розпорядження КМ України від 17 червня 2009 р. № 680-р).

15. З метою підвищення престижу наукової праці та статусу наукового працівника, заохочення обдарованої молоді та молодих учених до наукової та науково-педагогічної діяльності доручити Міністерству соціальної політики України внести пропозиції щодо:

- забезпечення вчених житлом, у тому числі службовим та надання молодим науковцям додаткових довгострокових пільгових кредитів на його будівництво;

- врахування всіх видів наукової, науково-технічної діяльності, які здійснюються за договорами правового та цивільно-правового характеру та за сумісництвом при обчисленні пенсій науковим працівникам;

- працевлаштування наукових працівників при виході на пенсію за умови збереження наукової пенсії. Ця норма сприятиме успішній діяльності сформованих наукових шкіл, до яких залучені провідні вчені галузі.

16. З метою виконання вимог законодавства щодо проведення державної реєстрації права власності на нерухоме майно та недопущення його відчуження та враховуючи вимоги законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» надати доручення Державній реєстраційній службі

України разом з Національною академією наук України, національними галузевими академіями наук України:

- у найкоротші терміни забезпечити оформлення права власності на всі об'єкти нерухомості, які знаходяться на балансах установ, організацій та підприємств академій;

- у разі встановлення фактів оформлення права власності іншими особами забезпечити надання отриманих даних правоохоронним органам;

- підготувати пропозиції щодо зменшення цін на послуги з проведення технічної інвентаризації, як земельних ділянок, так і будівель й споруд для бюджетних установ.

17. Надіслати рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему «Про стан та законодавче забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності» (13 березня 2013 року) Президенту України, Кабінету міністрів України, Міністерства фінансів України, Міністерством доходів і зборів України, Міністерству економічного розвитку та торгівлі України Міністерству освіти і науки України, Державному агентству України з питань науки, інновацій та інформатизації України, Національній академії наук України, національним галузевим академіям наук України для організації роботи з їх виконання відповідно до статті 24 Закону України «Про комітети Верховної Ради України».